

JURIDISKA FAKULTETEN
vid Lunds universitet

Magda Worobiec

Den sexuella människohandeln – vad gör vi åt den?

Examensarbete
30 poäng

Christina Johnsson

Human Rights and Humanitarian Law

Höstterminen 2007

Innehåll

SUMMARY	1
SAMMANFATTNING	3
FÖRORD	5
FÖRKORTNINGAR	6
1 INLEDNING	7
1.1 Syfte och frågeställningar	8
1.2 Metod och material	8
1.3 Avgränsningar	9
1.4 Disposition	9
2 FN MOT MÄNNISKOHANDEL	10
2.1 Inledning	10
2.2 The Global Programme against Trafficking in Human Beings	12
2.2.1 Allmänt	12
2.2.2 Utvärdering	12
2.2.3 Tekniskt samarbete	13
2.3 Förenta Nationernas konvention mot gränsöverskridande organiserad brottslighet och dess protokoll	14
2.3.1 Bakgrund	14
2.3.2 FN: s tilläggsprotokoll om förebyggande, bekämpande och bestraffande av handel med människor, särskilt kvinnor och barn	16
3 EU MOT MÄNNISKOHANDEL	20
3.1 Inledning	20
3.2 Europarådets konvention om åtgärder mot människohandel	21
3.2.1 Bakgrund	21
3.2.2 Sammanfattning av konventionens innehåll	21
3.3 Europarådets rambeslut 2002/629/RIF om bekämpande av människohandel	24
3.3.1 Allmänt	24
3.3.2 Sammanfattning av rambeslutets innehåll	25

3.4	Europarådets direktiv 2003/81/EG om uppehållstillstånd till tredjelandsmedborgare som fallit offer för människohandeln	27
3.4.1	Bakgrund	27
3.4.2	Sammanfattning av direktivets innehåll	28
4	SVERIGE MOT MÄNNISKOHANDEL	31
4.1	Inledning	31
4.2	Lägesrapport 8 "Människohandel för sexuella ändamål m m"	33
4.2.1	Hur människohandeln går tillväga i Sverige	33
4.2.2	Situationen i Sverige år 2005	34
4.2.3	En HD-dom med många konsekvenser	35
4.3	Straffansvaret för människohandel	37
4.3.1	Inledning	37
4.3.2	Proposition 2001/02:124	37
4.4	Ett utvidgat straffansvar för människohandel	42
4.4.1	Inledning	42
4.4.2	Proposition 2003/04:111	42
4.5	Genomförande av EG-direktivet om offer för människohandel	47
4.5.1	Inledning	47
4.5.2	Proposition 2006/07:53	47
5	AVSLUTANDE KOMMENTAR	52
	KÄLL- OCH LITTERATURFÖRTECKNING	54
	RÄTTSFALLSFÖRTECKNING	56

Summary

Trafficking for sexual purposes means that a person is being transported under slavery-like conditions from one place to another, this due to violence, misguidance or abuse, in order to later be abused sexually. Despite that article 4 in the UN declaration of human rights forbids slavery and slave trade, millions of women and children are seen as trade products and are forced into prostitution.

In order to gain control over the situation, the UN and the EU have started pro-active programmes, established legal documents and created new laws.

In March 1999, the Global Programme against Trafficking in Human Beings was launched. It was prepared by the UN centre for international prevention of crime (CICP) and the UN institutes for inter-regional legal research (UNICRI). The aim of the programme is to help countries to fight trafficking.

In December 2000, UN opened the convention against cross-boarder organized crime and its additional protocols about preventing, controlling and punishing of trade against people, specially women and children, for signing.

In 2005, the Council of Europe assumed a convention against trafficking; The Convention on Action against Trafficking in Human Beings. In order for the convention to take force as planned, starting February 1st, 2008, ten of the members of the Council of Europe must ratify the convention. On October 24th, 2007, Cyprus ratified the agreement and became thereby the tenth State.

In July 2002, the legal document 2002/629/RIF was set by the European Council, concerning controlling the human trade. The aim was to create a common regulation in the member states concerning criminal law consequences and other forms of criminal law measures that will be taken against trafficking.

In April 2004, the 2003/81/EU directive was written, concerning current detaining conditions of third country citizens as victims of trafficking for a functioning collaboration with proper authorities.

On July 1st, 2002, trafficking for sexual purposes was introduced as a new crime in Sweden.

On July 1st, 2004, the law was broadened to also cover within the law for human trade that occurs within the country's boundaries, and human trade that aims to other forms of abuse than for sexual purposes, i.e. forced labour and trade with body organs.

Another relevant bill is 2006/07: 53 "implementing of EU the directive concerning victims for illegal human trade". It suggests changes in the immigration law (2005:716) as a result of the Council of Europe's directive 2004/81/EU in April 2004, concerning detaining conditions of third country citizens. This law was not enforced until July 1st, 2007.

Sammanfattning

Människohandel för sexuella ändamål innebär att en person förflyttas under slavliknande förhållanden från en plats till en annan, detta genom antingen våld, vilseledande eller missbruk, för att senare utnyttjas sexuellt. Trots att artikel 4 i FN: s deklaration för de mänskliga rättigheterna förbjuder slaveri och slavhandel, blir flera miljoner kvinnor och barn betraktade som handelsvaror och tvingade till prostitution.

För att kunna få kontroll över problemet har FN och EU startat program, upprättat dokument och rättsakter och skapat nya lagar.

I mars 1999 lanserades programmet The Global Programme against Trafficking in Human Beings. Det utarbetades av FN: s center för internationellt brottsförebyggande (CICP) och FN: s institut för interregional juridisk forskning (UNICRI). Syftet med programmet är att hjälpa länder att bekämpa människohandel.

I december 2000 öppnades FN: s konvention mot gränsöverskridande organiserad brottslighet och dess tilläggsprotokoll om förebyggande, bekämpande och bestraffande av handel mot människor, särskilt kvinnor och barn, för undertecknande.

År 2005 antog Europarådet en konvention mot trafficking; The Convention on Action against Trafficking in Human Beings. För att konventionen ska kunna träda i kraft den 1 februari år 2008 som planerat krävs det att tio av Europarådets 46 medlemsstater ratificerar det. Den 24 oktober 2007 ratificerade Cypern avtalet och blev därmed den tionde staten.

I juli 2002 antogs rambeslutet 2002/629/RIF om bekämpande av människohandeln vid EU: s ministerråd. Syftet var att skapa gemensamma minimiregler i medlemsstaterna när det gäller straffrättsliga påföljder och andra former av straffrättsliga åtgärder som ska vidtas mot människohandel.

I april 2004 antogs direktivet 2003/81/EG gällande uppehållstillstånd till tredjelandsmedborgare som fallit offer för människohandel och som nu samarbetar med de behöriga myndigheterna.

Den 1 juli 2002 infördes människohandel för sexuella ändamål som ett nytt brott i Sverige (prop. 2001/02:124, bet. 2001/02:JuU27, rskr. 2001/02:270).

Den 1 juli 2004 utvidgades straffbarheten till att även omfatta människohandel som sker inom landets gränser samt människohandel som syftar till andra former av utnyttjande än för sexuella ändamål, t.ex. tvångsarbete och handel med organ (prop. 2003/04:111, bet.2003/04:JuU20, rskr. 2003/04:232).

En annan relevant proposition är prop. 2006/07:53 ”Genomförande av EG direktivet om offer för människohandel”. I den föreslås ändringar i Utlänningslagen (2005:716) till följd av Europarådets direktiv 2004/81/EG i april 2004 om uppehållstillstånd till tredjelandsmedborgare. Denna lag trädde i kraft så sent som 1 juli 2007.

Förord

Arbetet vill jag tillägna mina älskade föräldrar.

De har trott på mig hela vägen.

Förkortningar

CAHTEH	Ad Hoc Committee on Action against Trafficking in Human Beings
CICP	Centre for International Crime Prevention
ECOWAS	Economic Community of West African States
GRETA	Monitoring mechanism of the Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings
KUT	Kriminalunderrättelsetjänsten
RKP	Rikskriminalpolisen
UNICRI	United Nations Interregional Crime and Justice Research Institute
UNODC	United Nations Office on Drugs and Crime

1 Inledning

”Människohandel eller trafficking är en av de mest utbredda och grövsta formerna av våld mot kvinnor enligt Amnesty International. Trafficking är inte enbart ett brott mot mänskliga rättigheter generellt, utan inbegriper kränkningar såsom tortyr, misshandel, frihetsberövande, kränkningar av rätten till hälsa och rätten till rättvis behandling, upprättelse och ersättning”.¹

År 2000 antog FN ett protokoll om människohandel i syfte att förebygga, bekämpa och bestraffa handeln med kvinnor och barn. I protokollet antogs en definition av trafficking som kom att bli en grund till allt internationellt samarbete.² Människohandel handlar om att överföra och motta en person genom antingen våld, vilseledande eller maktmissbruk och utnyttja honom/henne antingen sexuellt, eller genom tvångsarbete, slaveri eller avlägsnande av organ.³ Jag har valt att fokusera mig på människohandeln av kvinnor med sexuella ändamål eftersom det är just det området som är mest uppmärksammat och viktigt idag.

Det typiska offret är en ung kvinna som saknar jobb och utbildning. På landsbygden där hon bor är det dåligt betalt och de möjligheter som finns i storstäder lockar. Hon har ingen kunskap om världen utanför hennes hemstad och blir därför lätt övertalad när någon erbjuder henne ett bra jobb i ett annat land. Resan slipper hon betala för själv.⁴

För gärningsmannen är det stora pengar att tjäna på. Brottet är svårt att upptäcka och straffen är låga. Många gånger blir myndigheter inblandade eller mutade.⁵

¹ <http://net11.amnesty.se/www/tema/kvinnor/Trafficking>

² <http://www.unodc.org/unodc/en/treaties/CTOC/index.html>

³ FN: s tilläggsprotokoll om förebyggande, bekämpande och bestraffande av handel med människor, särskilt kvinnor och barn, artikel 3 (a)

⁴ <http://www.regeringen.se/content/1/c6/04/10/64/866374fa.pdf>, s 17

⁵ Ibid.

Kvinnornas situation kan mycket väl liknas vid slaveri; de har inga egna tillgångar, deras känslor och åsikter bortfärdas, deras liv kontrolleras och styrs utifrån av en annan människa och de tvingas utföra handlingar som de annars aldrig själva valt att göra just pga. denna kontroll. Som Antonio Maria Costa, VD: n för United Nations Office for Drugs and Crime, har sagt: ”The fact that slavery – in the form of human trafficking – still exists in the 21st century shames us all”.⁶ Att människohandel existerar är ett faktum. Frågan är vad vi andra gör för att bekämpa den.

1.1 Syfte och frågeställningar

Efter att ha läst otaliga biografier och sett gripande filmer bestämde jag mig för att fokusera arbetet på just handeln med kvinnor för sexuella ändamål. Jag visste på ett ungefär vad trafficking innebär, hur handeln går tillväga, vilka människor som lättast faller som offer kunde jag räkna ut själv. Vad jag visste mindre om var hur världen försöker lösa problemet. Därför bestämde jag mig för att syftet med arbetet skulle vara att bearbeta de konventioner, program och lagar det finns på området och kanske se ett samband. Finns det gemensamma definitioner, regler, uppfattningar om själva problemet? På vilket sätt har FN definierat och mött människohandeln? Hur har medlemsstaterna i EU samarbetat? Och vårt eget land Sverige; hur har vi reagerat på de konventioner som finns? Hur ser våra lagar ut på området?

1.2 Metod och material

Jag har valt att skriva utifrån en rättsdogmatisk metod. Det betyder att jag har koncentrerat mig på främst lagstiftning och förarbeten, även en liten del praxis. Mycket fakta som jag fått gällande det internationella samarbetet har jag hittat på organisationernas hemsidor på Internet. Annars har jag mestadels tittat på innehållen i konventionerna och lagarna. För att förstå hur handelssituationen ser ut i Sverige använde jag mig av

⁶ http://www.unodc.org/pdf/traffickinginpersons_report_2006ver2.pdf, s 10

Rikskriminalpolisens senaste lägesrapport från år 2005. För att få djupare förståelse för motiven till våra lagar fokuserade jag på propositionerna.

1.3 Avgränsningar

Människohandeln har olika ändamål; det kan vara prostitution, tvångsarbete eller avlägsnande av organ. Jag har valt att fokusera på människohandeln av kvinnor för sexuella ändamål. Många av de avtal och lagar jag skriver om är även avsedda för sexhandel med barn då en stor del av kvinnorna som prostituerar sig är under 18 år gamla, men det har jag försökt hoppa över. Det finns t.ex. många nya lagar i Sverige som reglerar just handel med barn som jag ignorerat.

1.4 Disposition

Kapitel två behandlar det FN har utfört på området; jag börjar med The Global Programme against Trafficking in Human Beings, ett program bestående av datainsamling, utvärdering och tekniskt samarbete och därefter FN:s konvention mot gränsöverskridande organiserad brottslighet och speciellt tilläggsprotokollet mot människohandel.

Kapitel tre handlar om Europarådets konvention om åtgärder mot människohandel, Europarådets rambeslut 2002/629/RIF om bekämpande av människohandel och Europarådets direktiv 2003/81/EG om uppehållstillstånd till tredjelandsmedborgare som fallit offer för människohandeln.

I *kapitel fyra* har jag slutligen hamnat i Sverige. Jag börjar med en överblick i hur handelssituationen ser ut genom att redogöra för innehållet i Rikskriminalpolisens Lägesrapport 8 ”Människohandel för sexuella ändamål m.m.”. Jag fortsätter med proposition 2001/02:124, förslaget till att för första gången lagstadga brottet människohandel för sexuella ändamål i Sverige. Nästa proposition – prop. 2003/04:111 – utvidgade brottet till att även omfatta tvångsarbete och avlägsnande av organ. Till sist har vi proposition 2006/07:53 om genomförande av EG-direktiv 2003/81/EG.

I *kapitel fem* kommer min avslutande kommentar.

2 FN mot människohandel

2.1 Inledning

”Slaveri och slavhandel i alla dess former skall vara förbjudna.” Så lyder artikel 4 i FN: s deklARATION om de mänskliga rättigheterna.

Slår man upp ordet ”människohandel” eller ”trafficking” i ordboken får man veta att det innebär en förflyttning av fattiga människor under *slavliknande förhållanden* till olika sorters tvångsarbeten, oftast under falska löften om välbetalda jobb eller bättre utbildningar. Pojkar säljs som arbetskraft till fiske – och gruvnäringen eller inom jordbruket och flickor till tvångsgiftermål. De flesta offer är dock kvinnor och barn som säljs till prostitution och bildar därmed den sexuella människohandel som är så oroväckande stor idag.

I mars 1999 lanserades programmet The Global Programme against Trafficking in Human Beings. Det utarbetades av FN: s center för internationellt brottsförebyggande (CICP) och FN: s institut för interregional juridisk forskning (UNICRI). Syftet med programmet är att hjälpa länder att bekämpa människohandel.⁷

I december 2000 öppnades FN: s konvention mot gränsöverskridande organiserad brottslighet och dess tilläggsprotokoll om förebyggande, bekämpande och bestraffande av handel mot människor, särskilt kvinnor och barn för undertecknande. Sveriges riskdag har ratificerat konventionen och protokollet i enlighet med regeringens proposition ”Ett utvidgat straffansvar för människohandeln” år 2004.⁸

⁷ http://www.sfn.se/faq_show.asp?faqid=3871&nodeid=108&iLev=1&iHasChild=0

⁸ http://www.manskligarattigheter.gov.se/extra/pod/?id=29&module_instance=3&action=pod_show&navid=7&subnavid=29&subnavinstance=3

Jag kommer att börja med att fokusera på The Global Programme against Human Beings; vilka sorters metoder programmet använder sig av i sitt arbete och främst redogöra kort angående programmets utvärdering och det tekniska samarbetet.

Vidare kommer jag att bearbeta FN: s konvention mot organiserad transnationell brottslighet och till största del fokusera på protokollet mot människohandel. Hur ser bakgrunden för avtalet ut, vilka regler innehåller det och vad innebär det för kampen mot människohandel?

2.2 The Global Programme against Trafficking in Human Beings

2.2.1 Allmänt

Det globala programmet mot människohandel – The Global Programme against Trafficking in Human Beings – har utarbetats av FN: s institut för internationellt brottsförebyggande (CICP) och FN: s institut för interregional juridisk forskning (UNICRI). Programmet lanserades i mars år 1999 och ska hjälpa länder med att bekämpa människohandeln. Programmet fokuserar på organiserade kriminella grupper engagemang i människohandeln och främjar på så sätt utvecklingen av olika metoder för att straffa gärningsmännen. Huvudelementen är datainsamling, utvärdering och tekniskt samarbete.⁹ Genom att samla på sig data kan man få en överblick i hur situationen ser ut, vad som behövs förbättras, göra upp statistik och jämföra var det största arbetet krävs samt hitta gemensamma faktorer. Det mer intressanta är hur FN går tillväga vad gäller utvärderingen och det tekniska samarbetet, så det är de områdena jag tänker redogöra härnäst.

2.2.2 Utvärdering

Utvärderingen omfattar datainsamling om smugglarrutter och metoder som de organiserade kriminella grupperna använder inom människohandel och har utarbetats av UNICRI.

Alla effektiva metoder som används runt om i världen för att bekämpa organiserad brottslighet och människohandel är oerhört viktiga och FN samlar all fakta på det området också. En databas innehållande detaljerad fakta om dessa metoder har utarbetats och är nu tillgänglig för alla tjänstemän, politiker och forskare som vill utnyttja informationen.

⁹ <http://www.un.dk/Swedish/manniskohandel/4.htm>

Länder som deltar i programmet – dvs. Asien, Europa, Afrika och Latinamerika – utvärderas med hänsyn till följande:

- Smugglarrutter samt former för utnyttjande av offer för trafficking
- Samarbete mellan polis, åklagare och domare
- Regeringarnas ansträngningar att reagera¹⁰

2.2.3 Tekniskt samarbete

Med utgångspunkt i utvärderingarna deltar nu sju länder i det tekniska samarbetsprojektet *Technical Cooperation Project*. Det har införts särskilda åtgärder i dessa länder för hur de ska ingripa; åtgärder som både bekämpar människohandeln på ett nationellt och ett internationellt plan. Åtgärderna ska samtidigt hjälpa ursprungs-, transit- och mottagarländerna med att utveckla gemensamma strategier och handlingsplaner.

När det gäller det nationella planet har programmet som främsta mål att sprida kunskap om människohandel och speciellt stärka den institutionella kompetensen (t.ex. genom upplysningskampanjer). Vidare, handlar programmet om att utbilda åklagare, domare och polis, att ge råd om hur relevant lagstiftning borde se ut, att hjälpa till med etableringen av institutioner mot människohandel samt att stödja offer och vittnen.¹¹

För att kunna verkställa programmets mål är det därför viktigt att fokusera på var land för sig. The Global Programme against Trafficking in Human Beings leder alltså tekniska samarbetsprojekt i flera utvalda länder där hjälpen krävs som mest. Arbetet görs i samarbete med nationella aktörer då man bedömer deltagandet av den organiserade brottsligheten i människohandel. En databas ska också upprättas där “the best practices” (de effektivaste metoderna) ska samlas och kunna användas av politiker, tjänstemän, forskare och organisationer.¹²

¹⁰ <http://www.un.dk/Swedish/manniskohandel/4.htm>

¹¹ <http://www.un.dk/Swedish/manniskohandel/5.htm>

¹² Ibid.

2.3 Förenta Nationernas konvention mot gränsöverskridande organiserad brottslighet och dess protokoll

2.3.1 Bakgrund

I resolution 53/111 av den 9 december 1998 fick en s.k. *ad hoc* - kommitté i uppdrag av FN: s generalförsamling att utarbeta en konvention mot gränsöverskridande organiserad brottslighet samt att överväga utarbetandet av tre tilläggsprotokoll rörande tre olika brottstyper; människohandel, människosmuggling och vapenbrott.

Kommitténs första sammanträde ägde rum i Wien i januari 1999.¹³ Förhandlingarna om konventionen slutfördes i juli 2000, förhandlingarna om protokollen mot människohandel och människosmuggling avslutades i oktober 2000. De tre instrumenten öppnades för undertecknande mellan den 12 – 15 december år 2000 i Palermo, Italien. Sedan dess kallas konventionen för Palermokonventionen. Den Europeiska gemenskapen undertecknade konventionen formellt den 12 december, tillsammans med alla EU: s medlemsstater (inklusive Sverige). Förhandlingarna om protokollet mot skjutvapen varade längre och antogs av FN: s generalförsamling först den 31 maj 2001. Därefter öppnades även detta protokoll för undertecknande.¹⁴

Konventionen trädde i kraft den 29 september 2003, allt i enlighet med artikel 38 i konventionen. Detta är det första världsomspännande instrumentet mot transnationell organiserad brottslighet och skapar ett mycket viktigt multilateralt regelverk innehållande många viktiga mininormer för andra konventionsstater att följa. Tack vare konventionen blev det dags för världen att öppna upp ögonen och erkänna att det finns ett problem som behöver bekämpas och att enda sättet är att samarbeta. De olikheterna som hittills funnits mellan de olika nationella rättssystemen och

¹³ <http://www.unodc.org/unodc/en/treaties/CTOC/background/adhoc-committee.html>

¹⁴ <http://www.unodc.org/unodc/en/treaties/CTOC/index.html>

som har hindrat en gemensam insats på området måste försvinna. Och för att effektivt bekämpa den organiserade brottsligheten krävs det normer för nationella lagar. Man kan säga att detta är de två målen med konventionen. De stater som ratificerar konventionen binder sig till att fullfölja flertalet åtgärder mot brottsligheten, åtgärder som att kriminalisera organiserad brottslighet och att straffa dem som strider mot det. Staterna får heller inte glömma alla offer och vittnen som behöver stöd och hjälp för att kunna återanpassa sig till samhället.¹⁵

Tilläggsprotokollet mot människosmuggling land-, luft- och sjövägen trädde i kraft den 28 januari 2004. Anledningen till protokollet är det faktum att det har blivit allt vanligare med att smuggla in flyktingar, innebärande hög risk för flyktingarna och stor vinst för lagöverträdarna. Det kanske mest väsentliga med protokollet var att det för första gången fanns ett instrument som definierade människosmuggling och som erkändes av världen. De främsta målen är att dels koncentrera sig på att förhindra smuglingen i första taget, dels att skydda de flyktingar som redan har smugglats in och förhindra så att de inte blir utnyttjade utan erbjuds vissa rättigheter i landet.¹⁶

Protokollet som förbjuder olaglig tillverkning och handel av vapen trädde i kraft så sent som 3 juli år 2005. Protokollet är det första globalt bindande instrumentet vad gäller eldhandvapen och upprättades för att främja samarbetet mellan medlemsstaterna för att förhindra tillverkningen och langningen av skjutvapen, vapendelar och ammunition. Medlemsstaterna förbinder sig till att *dels* kriminalisera den illegala tillverkningen och smuglingen av vapen baserat på de krav och definitioner som finns i protokollet, *dels* kontrollera regeringarnas legalisering av tillverkning och handel av vapen och *dels* märka och spåra de vapen som finns där ute.¹⁷

¹⁵ <http://www.unodc.org/unodc/en/treaties/CTOC/index.html>

¹⁶ Ibid.

¹⁷ Ibid.

2.3.2 FN: s tilläggsprotokoll om förebyggande, bekämpande och bestraffande av handel med människor, särskilt kvinnor och barn

2.3.2.1 Allmänt

Det protokoll som jag ska fokusera på är protokollet mot människohandel. Det trädde i kraft den 25 december år 2003 och ska tolkas tillsammans med konventionen. Syftet med protokollet är att arbeta mot handeln av kvinnor och barn, att bistå och skydda offren och att hjälpa staterna med samarbetet för att uppnå dessa syften.¹⁸ Protokollet tillämpas på förebyggande, utredning och lagföring av människohandelsbrott när brottet är gränsöverskridande till sin natur och när det rör sig om organiserad brottslighet liksom skydd till offren för sådana brott.¹⁹ Konventionen och protokollet sätter minimikrav men stater har frihet till strängare bestämmelser.²⁰

2.3.2.2 Syfte och tillämpningsområde

”Rekrytering, transport, överföring, hysande eller mottagande av personer genom hot om eller bruk av våld eller andra former av tvång, bortförande, bedrägeri, vilseledande, maktmissbruk av en persons utsatta belägenhet eller givande eller mottagande av betalning eller förmåner för att erhålla samtycke från en person som har kontroll över en annan person i syfte att utnyttja denna person. Utnyttjandet skall innebära åtminstone utnyttjande av andras prostitution eller andra former av sexuellt utnyttjande, tvångsarbete eller tvångstjänst slaveri eller

¹⁸ <http://www.unodc.org/unodc/en/treaties/CTOC/index.html>

¹⁹ FN: s tilläggsprotokoll om förebyggande, bekämpande och bestraffande av handel med människor, särskilt kvinnor och barn, artikel 4

²⁰ FN: s konvention mot gränsöverskridande organiserad brottslighet, artikel 34 (3)

*med slaveri jämförbara bruk och sedvänjor, trälldom eller avlägsnande av organ”.*²¹

Så definieras människohandel enligt protokollet. För att gå ännu djupare tänker jag undersöka vad Justitiedepartementet har kommit fram till angående protokollet i proposition 2003/04:111. Enligt departementets analys av artikel 3 består själva gärningen *människohandel* av tre delar; handelsåtgärder, otillbörliga medel och utnyttjandesyfte.

Handelsåtgärden är den delen av människohandel som innebär alla fysiska händelser, dvs. rekryteringen, transporten, hysandet och mottagandet. *Otillbörliga medel* är de medel som används för att få offret att göra som människohandlaren vill, såsom tvång, bedrägeri, vilseledande och missbruk av makt.

Syftet med människohandel är alltid någon sorts av *utnyttjande* av offret, vare sig det gäller till tvångsarbete, slaveri eller prostitution.²² Offret är desperat och sätts i en utsatt situation där enda utvägen för överlevnad är att underkasta sig människohandlaren och hans vilja. Det är just denna desperation som gör att protokollet anser att det finns väldigt få möjligheter för offret att på något sätt kunna påverka situationen. Därför är det också reglerat att ett samtycke från offret till någon av ovan nämnda utnyttjandesituationer saknar betydelse när det gäller straffbarhet för människohandlaren. Är offret under 18 år krävs inte ens några otillbörliga medel för att gärningsmannen ska kunna straffas!²³

2.3.2.3 Bistånd och skydd av offer

Staterna ska, enligt artikel 6.1, i lämpliga fall och i den utsträckning det är möjligt enligt nationell lag skydda offrets privatliv och identitet genom att göra rättsliga förfarande konfidentiella. Enligt artikel 6.2 ska staterna dessutom kunna tillförsäkra offren information om domstolsförfarande och

²¹ FN: s tilläggsprotokoll om förebyggande, bekämpande och bestraffande av handel med människor, särskilt kvinnor och barn, artikel 3 (a)

²² Prop. 2003/04: 111, s 16

²³ FN: s tilläggsprotokoll om förebyggande, bekämpande och bestraffande av handel med människor, särskilt kvinnor och barn, artikel 3 (c) - (d)

administrativa förfarande samt biträde med att få sina synpunkter och intressen framförda och beaktade i det straffrättsliga förfarandet. Vidare ska staterna enligt artikel 6.3 överväga att vidta åtgärder för offrens fysiska, psykiska och social rehabilitering genom att särskilt tillhandahålla följande:

(a) ett lämpligt boende

(b) rådgivning och information särskilt vad avser offrens lagliga rättigheter på ett språk som de kan förstå

(c) medicinskt, psykologiskt och materiellt bistånd

(d) möjligheter till sysselsättning, utbildning och fortbildning²⁴

Staterna ska även sträva efter att skydda offrens fysiska säkerhet när de befinner sig inom statens territorium (artikel 6.5) och tillse att offren har möjlighet att få ersättning för liden skada (artikel 6.6).²⁵ Enligt artikel 7 ska staterna överväga att vidta åtgärder som tillåter offer för människohandel att stanna tillfälligt eller stadigvarande. När en stat däremot blir tvungen att återsända ett offer ska detta ske med hänsyn till personens säkerhet och ska enligt artikel 8.2 helst vara frivilligt.²⁶

2.3.2.4 Förebyggande åtgärder, samarbete mellan stater, informationsutbyte och utbildning

I konventionens 31: a artikel finns det bestämmelser om förebyggande åtgärder. Härutöver finns artikel 9 i protokollet som också behandlar förebyggandet av människohandel. Genom att ratificera protokollet har staterna åtagit sig att upprätta heltäckande policy och program samt vidta andra åtgärder för att förebygga och bekämpa människohandel och skydda offren från upprepade utsatthet (artikel 9.1). Staterna ska sträva efter att vidta åtgärder såsom forskning, informations- och massmediekampanjer samt social och ekonomiska initiativ för att förebygga och bekämpa handel med människor, gärna i samarbete med olika aktörer i det civila samhället (artikel 9.2). Staterna ska även arbeta med att motverka efterfrågan genom

²⁴ Prop. 2003/04: 111, s 17

²⁵ s 17

²⁶ s 17 f

att förstärka lagstiftning och vidta andra åtgärder såsom utbildnings-, sociala eller kulturella åtgärder (artikel 9.5).²⁷

I artikel 28 i konventionen finner man regleringen av informationsinsamling. Detta behandlas även i artikel 10 i protokollet. Myndigheter, immigrationsmyndigheter och andra berörda myndigheter ska enligt artikel 10.1 samarbeta med varandra och utbyta information. Staterna ska dessutom – i enlighet med artikel 10.2 - tillhandahålla utbildning för personal vid rättsväsendets myndigheter, migrationspersonal och andra berörda befattningshavare i förebyggande av handel med människor.²⁸

2.3.2.5 Gränskontroll och dokument

Åtgärder vid gränsen behandlas i artikel 11 i protokollet. Förstärkning av gränskontroll och samarbete mellan gränskontrollmyndigheter kan vara nödvändigt för att förebygga och upptäcka människohandel i tid.²⁹ Vidare, är det även väldigt viktigt att reglera åtgärder som stater måste vidta för att se till att de rese- och identitetshandlingar de utfärdar håller en viss kvalitet och inte kan förfalskas (artikel 12). Om en annan stat så begär är det väsentligt att staten – inom skälig tid – kontrollerar äkthet och giltighet på de dokument som kan ha använts i människohandelssyfte (artikel 13).³⁰

²⁷ Prop. 2003/04: 111, s 18 f

²⁸ s 19

²⁹ s 19

³⁰ s 20 f

3 EU mot människohandel

3.1 Inledning

Även EU har uppmärksammat problemet med människohandeln och har sedan 1996 lagt fram ett antal policydokument, projekt och rättsakter. De ”nyaste på marknaden” är de tre som jag ska fokusera på härnäst.

År 2005 antog Europarådet en konvention mot trafficking; The Convention on Action against Trafficking in Human Beings. För att konventionen ska kunna träda i kraft den 1 februari år 2008 som planerat krävs det att tio av Europarådets 46 medlemsstater ratificerar det. Den 24 oktober 2007 ratificerade Cypern avtalet och blev därmed den tionde staten. Sverige har än så länge endast signerat det.³¹

I juli 2002 antogs rambeslutet 2002/629/RIF om bekämpande av människohandeln vid EU: s ministerråd. Syftet var att skapa gemensamma minimiregler i medlemsstaterna när det gäller straffrättsliga påföljder och andra former av straffrättsliga åtgärder som ska vidtas mot människohandel.³²

I april 2004 antogs direktivet 2003/81/EG gällande uppehållstillstånd till tredjelandsmedborgare som fallit offer för människohandel och som nu samarbetar med de behöriga myndigheterna.³³ Direktivet genomfördes i Sverige den 1 juli 2007, detta genom lag (2007:322) om ändring i utlänningslagen (2005:716).³⁴ Jag kommer att fokusera närmare på direktivet från det svenska perspektivet lite senare.

³¹<http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/ChercheSig.asp?NT=197&CM=1&DF=1/4/2008&CL=ENG>

³² http://www.manskligarattigheter.gov.se/extra/pod/?id=29&module_instance=3&action=pod_show&navid=7&subnavid=29&subnavinstance=3

³³ Prop. 2006/07:53 s 9

³⁴ <http://www.notisum.se/rnp/sls/fakta/a0050716.htm>

3.2 Europarådets konvention om åtgärder mot människohandel

3.2.1 Bakgrund

Under våren 2004 arbetade Europarådets *ad hoc*-kommitté rörande åtgärder mot människohandel, CAHTEH, fram ett förslag till en europeisk konvention mot människohandeln.³⁵ Konventionen antogs av Europarådets ministerkommitté den 3 maj år 2005. Den 16 – 17 maj år 2005 öppnades konventionen för undertecknande under Europarådets tredje toppmöte i Warszawa, Polen.³⁶

Målet just nu är att få konventionen att träda i kraft den 1 februari 2008. Kravet för detta är att minst 10 stater har ratificerat konventionen innan dess. Kravet uppnåddes den 24 oktober 2007 när Cypern ratificerade avtalet och för tillfället har konventionen ratificerats av följande: Albanien, Österrike, Bulgarien, Kroatien, Cypern, Danmark, Georgien, Moldavien, Rumänien och Slovakien. 27 stater har signerat konventionen, däribland Sverige.³⁷

3.2.2 Sammanfattning av konventionens innehåll

“The Convention is a comprehensive treaty mainly focused on the protection of victims of trafficking and the safeguard of their rights. It also aims at preventing trafficking as well as prosecuting traffickers.

The Convention applies to all forms of trafficking; whether national or transnational, whether or not related to

³⁵ Prop. 2006/07:53, s 14

³⁶ http://www.amnesty.org/en/alfresco_asset/d8bf7c93-a319-11dc-8d74-6f45f39984e5/ior300122005en.html

³⁷ <http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/ChercheSig.asp?NT=197&CM=1&DF=1/4/2008&CL=ENG>

organized crime. It applies whoever the victim: women, men or children and whatever the form of exploitation: sexual exploitation, forced labor or services, etc.

The Convention provides for the setting up of an independent monitoring mechanism guaranteeing parties' compliance with its provisions.”³⁸

Människohandel är ett allvarligt brott mot mänskligheten och en kränkning av offrets integritet och värdighet. Därför är den här konventionen så viktig. Den utgör ett viktigt steg framåt vad gäller skyddandet av offrets rättigheter och det är den första konventionen som anger en miniminivå för det skyddet. Konventionen tvingar staterna att vidta åtgärder, både individuella och kollektiva, för att bekämpa trafficking och ställa människohandlarna inför rätta. Konventionen ålägger även staterna att skydda och respektera offrens rättigheter.³⁹

I konventionens fjärde artikel hittar vi definitionen av trafficking. I FN: s tilläggsprotokoll mot människohandel, artikel 3 (a) finns det en väldigt omfattande och klar beskrivning av hur trafficking ska tolkas. Europarådets definition är däremot vidare än den som återfinns i Palermokonventionen. Den inkluderar nämligen trafficking inom landets egna gränser och den behöver nödvändigtvis inte involvera organiserade, brottsliga grupper.⁴⁰

Amnesty International har på sin hemsida angett att konventionen utökar skyddet för de människor som fallit offer för människohandeln, detta genom att fordra staterna till att genomgå vissa åtgärder, såsom:

- Genomgå aktiviteter med målet att förhindra trafficking och åklaga dem som är ansvariga för människohandeln.

³⁸ <http://conventions.coe.int/Treaty/EN/Summaries/Html/197.htm>

³⁹ http://www.amnesty.org/en/alfresco_asset/d8bf7c93-a319-11dc-8d74-6f45f39984e5/ior300122005en.html

⁴⁰ Ibid.

- Utforma metoder att identifiera offer för människohandeln och att de som genomför arbetet är särskilt utbildade och kvalificerade för uppgiften.
- Säkerställa att personer som kan antas vara offer för människohandel inte skickas hem ofrivilligt innan deras identitet är fastställd och innan de fått det stöd och skydd de behöver.
- Se till att alla personer som blivit utsatta för trafficking får stöd och hjälp. Miniminivån för sådant skydd omfattar säkert boende, psykologiskt stöd, medicinsk vård, hjälp med översättning och tolkning, samt upplysning om deras rättigheter och kompensation.
- Möjliggöra att offret kan stanna kvar i landet i minst 30 dagar i syfte att ge personen chans till återhämtning samt att slippa påverkan och pressen från människohandlaren så offret kan fatta välgrundade beslut om sin framtid. När offrets personliga situation kräver att han/hon stannar kvar i landet, för att exempelvis medverka i en förundersökning eller rättsprocess, ska det finnas en möjlighet för offret att få ett uppehållstillstånd som kan förnyas vid behov.
- Säkerställa att en återsändning av offret sker med hänsyn till hans/hennes rättigheter, värdigheter och säkerhet.
- Säkerställa att offret som utsatts för människohandel har tillgång till upprättelse och kompensation för den kränkning som han/hon utsatts för.⁴¹

Enligt konventionens artikel 36 ska ett oberoende expertorgan (s.k. GRETA) etableras för att övervaka de stater som anslutit sig och säkerställa att konventionen och dess mål efterföljs. GRETA ska bestå mellan 10 – 15 medlemmar och de väljs för fyra år framåt baserat på deras moraliska karaktär, deras kunskap inom området för mänskliga rättigheter, skydd av offer och deras erfarenhet av kamp mot människohandel.⁴²

⁴¹ http://www.amnesty.org/en/alfresco_asset/d8bf7c93-a319-11dc-8d74-6f45f39984e5/ior300122005en.html

⁴² Europarådets konvention mot trafficking av människor, artikel 36 (3)

3.3 Europarådets rambeslut 2002/629/RIF om bekämpande av människohandel

3.3.1 Allmänt

För 10 år sedan antog Europarådet en gemensam åtgärd (97/154/RIF) mot människohandel och sexuellt utnyttjande av barn. Sedan dess har olika initiativ – både regionala och nationella – ökat i antal. Trots detta framställdes det önskemål, både i handlingsplanen från Wien och i slutsatserna från Europeiska rådets möte i Tammerfors år 1999, om ytterligare bestämmelser mot människohandeln och gemensamma definitioner, grunder för åtal och påföljder.⁴³

År 2000 undertecknade den Europeiska gemenskapen FN:s konvention mot gränsöverskridande organiserad brottslighet samt dess tilläggsprotokoll mot människohandel i Palermo, Italien. Konventionen har en väldigt stor betydelse för kampen mot handeln. Speciellt uppskattades protokollet som vände sig främst mot kvinnor och barn, de två grupperna som är mest sårbara och som löper störst risk att falla offer för handeln. Men det arbete som FN utförde och utför behövde komplettering även från EU. *”För att komma tillrätta med det allvarliga brottet människohandel är det nödvändigt med både enskilda åtgärder i varje medlemsstat och en övergripande strategi, där definitionen av gemensamma brottsrekvisit i samtliga medlemsstaters straffrätt och effektiva, proportionerliga och avskräckande påföljder, ingår som en integrerad del.”*⁴⁴ För att uppnå målet inskränker sig rambeslutet till det minimum som krävs och går inte utöver vad som är nödvändigt för syftet, allt i enlighet med subsidiaritets – och proportionalitetsprincipen.

Rambeslutet blev helt enkelt en komplettering till de åtgärder som redan antagits för att förhindra och bekämpa människohandeln, såsom exempelvis

⁴³ Rambeslut 2002/629/RIF, p (1)

⁴⁴ p (7)

programmen Stop och Daphne och det europeiska rättsliga nätverket.⁴⁵ Målet med rambeslutet är kort sagt att på en EU-nivå införa en rad gemensamma bestämmelser gällande frågor som kriminalisering, påföljder, försvårande omständigheter, behörighet och utlämning och på så sätt tillnärma de lagar och författningar som medlemsstaterna har när det handlar om att förhindra människohandeln.

3.3.2 Sammanfattning av rambeslutets innehåll

I artikel 1 hittar vi en definition av människohandeln vad gäller arbetsexploatering eller sexuell exploatering. Varje form av rekrytering, transport, överföring eller hysande av en person vars rättighet kränkts ska straffbeläggas av medlemsländerna. En kriminell handling som går ut på att utnyttja en persons utsatthet är alltså straffbar.

Exploatering kan handla om bruk av våld, tvång eller hot.⁴⁶ Det kan handla om bedrägeri eller svikligt förfarande.⁴⁷ Maktmissbruk, påverkan och påtryckning omfattas också,⁴⁸ likaså ett erbjudande om betalning.⁴⁹ Om gärningsmannen uppträder på något av dessa sätt så spelar det ingen roll om offret har gett sitt samtycke eller inte; gärningsmannen ska straffas ändå.⁵⁰ Även anstiftan, medhjälp och försök att begå brottet är straffbart.⁵¹

Påföljderna ska vara ”effektiva, proportionerliga och avskräckande” som beslutet uttrycker det.⁵² Maximistraffet ska vara minst 8 års fängelse ifall offrets liv har satt på spel,⁵³ om offret varit särskilt utsatt (t.ex. om det gäller ett barn som blivit sexuellt exploaterat),⁵⁴ ifall offret blivit utsatt för grovt

⁴⁵ Rambeslut 2002/629/RIF, p (9)

⁴⁶ Artikel 1, p 1 (a)

⁴⁷ p 1 (b)

⁴⁸ p 1 (c)

⁴⁹ p 1 (d)

⁵⁰ p 2

⁵¹ Artikel 2

⁵² Artikel 3, p 1

⁵³ p 2 (a)

⁵⁴ p 2 (b)

våld och blivit allvarligt skadad⁵⁵ samt när brottet har begåtts inom en kriminell organisation.⁵⁶

I artikel 4 behandlas det straffrättsliga och civilrättsliga ansvaret hos den juridiska personen, ett ansvar som kompletterar den fysiska personens ansvar. Den juridiska personen kan hållas ansvarig ifall en person begår brottet – vare sig enskilt eller som en del av den juridiska personens organisation – så länge personen gör det till förmån för den juridiska personen. Han hålls även ansvarig när han har en ledande ställning för brottet. Även den juridiska personens påföljd ska vara effektiv, proportionerlig och avskräckande.⁵⁷ Straffet kan vara böter eller administrativa avgifter samt andra påföljder, exempelvis frångandet av rätt till offentliga förmåner och stöd,⁵⁸ permanent näringsförbud⁵⁹ eller rättsligt beslut om upplösning av verksamheten.⁶⁰

I artikel 6 hittar vi befogenhetskriterier, detta så att gärningsmannen inte ska kunna undgå bestraffning pga. behörighetskonflikter. Ett medlemsland har domsrätt när brottet har begåtts inom medlemsstatens territorium (territorialitetsprincipen),⁶¹ gärningsmannen är medborgare i medlemsstaten (principen om aktiv person)⁶² eller när brottet har begåtts till förmån för en juridisk person som är etablerad i medlemsstatens territorium.⁶³ Särskilt principen om aktiv person är viktig då det finns stater som inte utlämnar sina medborgare men som nu blir tvungna att vidta de åtgärder som krävs för att lagföra det brott som dess medborgare har begått utanför sitt territorium.

Medlemsstaterna skulle ha vidtagit de åtgärder som anses nödvändiga före den 1 augusti år 2004.⁶⁴ Riksdagen godkände rambeslutet den 24 april 2002 och uppfyllde sina åtaganden i och med lag (2004:406) om ändring i brottsbalken som trädde i kraft den 1 juli 2004.

⁵⁵ Rambeslut 2002/629/RIF, artikel 3, p 2 (c)

⁵⁶ p 2 (d)

⁵⁷ Artikel 5

⁵⁸ p (a)

⁵⁹ p (b)

⁶⁰ p (d)

⁶¹ Artikel 6, p 1 (a)

⁶² p (b)

⁶³ p (c)

⁶⁴ Artikel 10, p 1

3.4 Europarådets direktiv 2003/81/EG om uppehållstillstånd till tredjelandsmedborgare som fallit offer för människohandeln

3.4.1 Bakgrund

Den 15 och 16 oktober år 1999 höll Europarådet sitt särskilda möte i Tammerfors. Under mötena uttalade rådet sin beslutsamhet att hantera den olagliga invandringen vid källan, t.ex. genom att bekämpa dem som sysslar med människohandel eller ekonomiskt utnyttjat emigranter.⁶⁵ Det internationella samfundet som var medvetet om det problemet undertecknade FN:s konvention mot gränsöverskridande organiserad brottslighet och dess protokoll mot människohandel och människosmuggling i december 2000.⁶⁶ Snart därefter kom det några initiativ för att bekämpa fenomenet från EU; rådets direktiv 2002/90/EG av den 28 november 2002 om definition av hjälp till olaglig inresa, transitering och vistelse samt rådets rambeslut 2002/629/RIF av den 19 juli 2002 om bekämpande av människohandel.⁶⁷ Direktiv 2003/81/EG blev en komplettering till dessa två.

Genom direktivet införs det ett uppehållstillstånd inte bara för offer för människohandeln men om staten bestämmer sig för att gå ännu längre, även för tredjelandsmedborgare som fått hjälp att komma in i staten olagligt. Uppehållstillståndet blir då ett incitament för dem att de ska samarbeta med behöriga myndigheter.⁶⁸ De berörda tredjelandsmedborgarna ska upplysas om möjligheten till uppehållstillstånd och får då chansen att fatta ett beslut om de vill samarbeta med polis, åklagare osv. eller inte.⁶⁹ Med hänsyn till deras utsatta ställning bör de alltid bli beviljade bistånd så att de får

⁶⁵ Direktiv 2004/81/EG p (2)

⁶⁶ p (3)

⁶⁷ p (8)

⁶⁸ p (9)

⁶⁹ p (11)

möjligheten att återhämta sig och komma över inflytandet från förövarna.⁷⁰ Vidare, för att inte frestas till att behöva återuppta kontakten med brottsorganisationen, ska tredjelandsmedborgarna som fått uppehållstillstånd ha tillträde i arbetsmarknaden eller ha rätt till utbildning.⁷¹

3.4.2 Sammanfattning av direktivets innehåll

Syftet med direktivet är att fastställa villkoren för att bevilja uppehållstillstånd för tredjelandsmedborgare som arbetar i kampen mot människohandel eller mot olaglig invandring. Tredjelandsmedborgare definieras som en person som inte är unionsmedborgare.⁷² Upphållstillståndet är med begränsad giltighetstid beroende på hur länge de relevanta nationella förhållandena tar.⁷³

Direktivet tillämpas på tredjelandsmedborgare som fallit offer för människohandel (detta vare sig de kommit in illegalt eller inte) eller på dem som fått hjälp till olaglig invandring. Direktivet kräver att offret är över 18 år. Bestämmelserna får dock användas undantagsvis på underåriga enligt villkoren i den nationella lagstiftningen om det anses vara nödvändigt för barnets bästa.⁷⁴

De berörda tredjelandsmedborgarna ska upplysas om de möjligheter som erbjuds enligt direktivet av behöriga myndigheter.⁷⁵ Personerna ska få en chans till en betänketid så de kan få återhämta sig och komma över inflytandet från förövarna och på så sätt kunna fatta ett välgrundat beslut om de vill samarbeta med myndigheterna eller inte.⁷⁶ Under betänketiden får de varken avvisas eller utvisas.⁷⁷ De ska ha tillgång till medicinsk och psykisk

⁷⁰ Direktiv 2004/81/EG p (12)

⁷¹ p (16)

⁷² Artikel 2

⁷³ Artikel 1

⁷⁴ Artikel 3

⁷⁵ Artikel 5

⁷⁶ Artikel 6 p 1

⁷⁷ p 2

vård samt en bostad.⁷⁸ De ska ha tillgång till kostnadsfritt juridiskt bistånd samt till översättning och tolkning.⁷⁹

De behöriga myndigheterna ska undersöka hur pass nödvändigt det är att tredjelandsmedborgaren närvarar i staten, hur villig personen är att samarbeta samt om han/hon har kapat all sorts kontakt med gärningsmännen. Om de tre villkoren är uppfyllda och om inget annat förskrivs med hänvisning till allmän ordning och inre säkerhet, ska uppehållstillståndet beviljas.⁸⁰

Upphållstillståndet ska vara giltigt minst 6 månader.⁸¹ Om de kriterierna som jag nämnt tidigare är uppfyllda kan det naturligtvis förlängas. Innehavaren av uppehållstillståndet har vissa rättigheter. Befinner personen sig i en speciell situation, t.ex. är gravid, har funktionshinder eller har varit utsatt för sexuellt våld, ska den här personens behov tillgodoses.⁸² Personen ska även få tillträde till arbetsmarknaden samt till utbildning.⁸³ Medlemsstaterna kan också ställa som villkor att offret följer ett återanpassningsprogram med syftet att personen senare ska kunna antingen integrera i värdlandet eller återvända till ursprungslandet.⁸⁴

Om nu tillståndet upphör att gälla och det inte förlängs, då är det den allmänna utlänningslagstiftningen som ska gälla.⁸⁵

Upphållstillståndet kan återkallas när som helst om villkoren för utfärdandet inte längre är uppfyllda. Regeln gäller speciellt om innehavaren frivilligt och aktivt återupptagit kontakten med gärningsmännen igen.⁸⁶

Visar det sig att offret missbrukat eller svikit rätten till uppehållstillståndet kan det återkallas,⁸⁷ likaså om han/hon beslutar sig för att avsluta samarbetet med myndigheterna.⁸⁸ Andra orsaker kan vara att en återkallelse

⁷⁸ Artikel 7 p 1

⁷⁹ p 4

⁸⁰ Artikel 8 p 2

⁸¹ p 3

⁸² Artikel 9 p 2

⁸³ Artikel 11 p 1

⁸⁴ Artikel 12

⁸⁵ Artikel 13 p 2

⁸⁶ Artikel 14 p (a)

⁸⁷ p (b)

⁸⁸ p (d)

på något sätt krävs med hänsyn till statens ordning och säkerhet⁸⁹ eller att de behöriga myndigheterna beslutar sig för att lägga ned åtalet.⁹⁰

Senast den 6 augusti 2008 ska kommissionen rapportera till Europaparlamentet och rådet om medlemsstaternas tillämpning av detta direktiv och vid behov föreslå ändringar.⁹¹ Efter det ska kommissionen överlämna en sådan rapport minst vart tredje år.⁹²

Enligt direktivet skulle medlemsstaterna ha satt dess bestämmelser i kraft genom att ändra sina lagar och författningar före den 6 augusti år 2006. När detta är gjort skulle staten meddela kommissionen om ändringarna.⁹³

I Sverige gjordes dessa ändringar genom lag (2007:322) om ändring i utlänningslagen (2005:716). Lagen trädde i kraft den 1 juli 2007.⁹⁴

⁸⁹ Artikel 14 p (c)

⁹⁰ p (e)

⁹¹ Artikel 16 p 1

⁹² p 2

⁹³ Artikel 17

⁹⁴ <http://www.notisum.se/rnp/sls/fakta/a0050716.htm>

4 Sverige mot människohandel

4.1 Inledning

Varje år utnyttjas flera miljoner kvinnor och barn inom människohandeln. Med tanke på att den sexuella handeln är kriminell finns det höga mörkersiffror som inte ens tas i beaktning och troligen är antalet offer mycket högre.

I Sverige är det inte mycket bättre. Enligt Rikskriminalpolisens rapport från år 2003 blir 400-600 kvinnor föremål för trafficking för sexuella ändamål i Sverige om året.⁹⁵ För att förstå hur pass utbredd människohandeln är i dagens svenska samhälle har jag tagit del av Rikskriminalpolisens Lägesrapport 8 "Människohandel för sexuella ändamål" (rapport 2006:4). Med hjälp av rapporten ville Rikskriminalpolisen "samla uppgifter om omfattningen av sådan handel i Sverige och mellan Sverige och andra länder och hur den kan förebyggas och bekämpas".⁹⁶ Lägesrapport 8 är den senaste rapporten som gjorts på temat människohandeln i Sverige och därför anser jag den relevant även nu år 2007 och utgår alltså från den när jag försöker klargöra hur situationen ser ut i landet idag.

Alla lagreformer vad gäller människohandel är väldigt "färska" i Sverige. Brottet "sexuell människohandel" har inte varit reglerat som ett brott i svensk lag speciellt länge och jag har valt att fokusera på de senaste och mest relevanta propositionerna som visar hur brottet människohandel med sexuella ändamål först hamnade i Brottsbalken för att sedan expandera och utvecklas till de lagar vi har idag vad gäller detta område.

Den 1 juli 2002 infördes människohandel för sexuella ändamål som ett nytt brott i Sverige (prop. 2001/02:124, bet. 2001/02:JuU27, rskr. 2001/02:270).

⁹⁵ RKP/KUT, rapport 2004:2, s 27

⁹⁶ RKP/KUT, rapport 2006:4, s 12

Den 1 juli 2004 utvidgades straffbarheten till att även omfatta människohandel som sker inom landets gränser samt människohandel som syftar till andra former av utnyttjande än för sexuella ändamål, t.ex. tvångsarbete och handel med organ (prop. 2003/04:111, bet.2003/04:JuU20, rskr. 2003/04:232).

En annan synnerligen ”färsk” och relevant proposition är prop. 2006/07:53 ”Genomförande av EG direktivet om offer för människohandel”. I den föreslås ändringar i Utlänningslagen (2005:716) till följd av Europarådets direktiv 2004/81/EG i april 2004 om uppehållstillstånd till tredjelandsmedborgare. Denna lag trädde i kraft så sent som 1 juli 2007.

Som sagt så kommer jag börja med att redogöra för innehållet i Rikskriminalpolisens senaste lägesrapport för att få en överblick över hur människohandeln ser ut i dagens Sverige; hur stora är siffrorna, hur går rekryterarna tillväga, hur ser det ut från offrets perspektiv?

Därefter kommer jag att bearbeta de tre senaste och mest relevanta lagändringarna som gjorts i Sverige de senaste 5 åren på området människohandel. För att förstå lagarna bättre och vara mer insatt i hur Sverige resonerade har jag fördjupat mig i propositionerna till dessa lagar.

4.2 Lägesrapport 8 "Människohandel för sexuella ändamål m m"

4.2.1 Hur människohandeln går tillväga i Sverige

Man kan ju fråga sig varför det är så många kvinnor som faktiskt följer med handlaren till ett annat land och utsätter sig för riskerna. På något sätt lyckas rekryteraren få kvinnan att lämna sitt hem och resa iväg tillsammans med honom till något okänt och otryggt. Många gånger använder sig handlaren av våld och droger och ger kvinnan inget val. Andra gånger har kvinnan själv kommit i kontakt med rekryteraren via Internet eller annonser och kommit överens med honom om resan.⁹⁷ Vissa offer är vilseledda och har fått uppfattningen om att de ska till Sverige för att få regelrätta jobb, exempelvis som barnflicka. Andra vet att de ska jobba inom sexindustrin men blir däremot lurade vad gäller levnadsförhållanden, hur mycket pengar de kommer att tjäna och graden av personlig frihet. Den gemensamma faktorn hos alla dessa kvinnor är att de alla är desperata och inte kan motstå de stora summor pengar och det drägligare livet som handlarna erbjuder dem.⁹⁸

Kvinnorna transporteras till Sverige med bil, buss eller färja. Om transporten sker med färja brukar kvinnorna antingen resa ensamma eller med någon transportör. Vid inresan visar kvinnorna upp sina pass själva, efter inresan tas ofta passhandlingen och pengarna ifrån dem. Det händer att kvinnorna förses med falska handlingar, detta för att undgå visering eller upptäckt ifall kvinnorna på något sätt är efterlysta. Kvinnorna blir ibland utnyttjade sexuellt redan i transitländerna eller på färjan, allt för att verksamheten ska vara så lönsam som möjligt för gärningsmannen.⁹⁹

⁹⁷ RKP/KUT, rapport 2006:4, s 20

⁹⁸ Ibid., s 21

⁹⁹ Ibid.

Väl i Sverige tas hon till en lägenhet där hon ska bo och arbeta. Utåt sett ser det ut som om hon driver prostitution på egen regi, något som hon instruerats att säga ifall polisen skulle upptäcka verksamheten. Gärningsmännen dirigerar kvinnorna i Sverige från andra länder och kontinenter och riskerar på så sätt inte att bli ihopkopplade med dem.¹⁰⁰ Risken finns då att gärningsmannen inte får exakt information om hur många sexköpare kvinnan har haft under en dag och blir lurad på pengar. Lösningen har blivit att kvinnan åläggs att betala en viss summa pengar varje dag, ofta en större summa än vad som är möjligt för henne att tjäna in. Hon hamnar i skuld och därmed i gärningsmannens kontroll.¹⁰¹

För att göra kvinnan beroende av handlaren tas som sagt alla hennes handlingar och pengar ifrån henne. Dessutom går ofta offret med på att betala tillbaka kostnaderna för resan och andra kostnader kring prostitutionen. Kostnaden ökar än mer i Sverige pga. dålig annonsering och lokalhyra samt andra utgifter som kvinnan inte hade vetskap om innan hon reste. På så sätt hamnar hon i skuld – det bildas ett s.k. skuldsloverisystem – som går ut på att kvinnan aldrig kommer tjäna tillräckligt mycket för att kunna betala tillbaka allt hon är skyldig till handlaren. Hon blir för alltid beroende av honom för att klara sig här.¹⁰²

4.2.2 Situationen i Sverige år 2005

Rikskriminalpolisen avstod från att göra en uppskattning av hur många flickor och kvinnor som kan ha varit offer för människohandel i Sverige under år 2005, då antalet offer som uppdragas beror helt på resurserna som polisen lagt ner och insatserna skiljer sig kraftigt från län till län.¹⁰³ Dock framgår det att under år 2005 fanns det i nationella kriminalunderrättelsesregistret 348 ärenden rubricerade som människohandel/koppleri och 462 ärenden rubricerade som

¹⁰⁰ RKP/KUT, rapport 2006:4, s 21

¹⁰¹ Ibid., s 22

¹⁰² Ibid., s 21

¹⁰³ Ibid., s 18

sexualbrott/koppleri, alltså sammanlagt 810 ärenden!¹⁰⁴ De kvinnor som förekommit som offer det året var främst kvinnor från Estland, Ryssland, Polen, Rumänien, Slovakien och Kosovo. Många av kvinnorna var minderåriga.¹⁰⁵ Något som polisen uppmärksammat är att antalet kvinnliga människohandlare har ökat, speciellt i Stockholm. Dessa kvinnor har själva varit offer för människohandel och handlaren har nu tilldelat dem ansvaret för de kvinnor som utnyttjas sexuellt. Detta beror dels på att det antas lättare för en kvinna att vinna förtroende hos flickorna, dels att det minimerar riskerna för de inblandade som befinner sig i toppen av verksamheten.¹⁰⁶

Precis som i andra länder sker den största handeln av flickor via Internet. Men det är inte förrän nu de senaste två åren som Internetförsäljningen har ändrat karaktär. Sexköparen ringer till en bokningscentral i utlandet och utgifterna för resa och hotell betalas av samma central. Kvinnan skickas därefter till Sverige med direktiv om tid och plats för sexköpet. Sexköparen ska då ha satt in halva köpesumman på ett konto innan kvinnan anlant till Sverige och resterande hälften av summan betalas kontant till flickan.¹⁰⁷

Det börjar bli allt svårare för polisen att knyta gärningsmännen rent fysiskt till kvinnorna. Handlaren besöker väldigt sällan flickorna i deras lägenheter och de syns nästan aldrig ute tillsammans. Pengarna överlämnas antingen på offentlig plats eller under färd med allmänna kommunikationsmedel. De män som väl befinner sig här i landet och sköter det hela är dessutom endast s.k. ”platschefer”, medan huvudmännen som sitter högre upp i verksamheten aldrig ens sätter sin fot i Sverige.¹⁰⁸

4.2.3 En HD-dom med många konsekvenser

Den 22 november 2004 meddelades en dom från Högsta Domstolen som skulle bli prejudicerande. Fallet handlade om en man som misstänktes för att ha fört in kvinnor i landet med syftet att låta dem prostituera sig.

¹⁰⁴ RKP/KUT, rapport 2006:4, s 12

¹⁰⁵ Ibid., s 18

¹⁰⁶ Ibid., s 19

¹⁰⁷ Ibid.

¹⁰⁸ Ibid.

Tingsrätten ansåg brottet vara grovt medan Hovrätten sänkte det till koppleri av normalgraden.¹⁰⁹ Riksåklagaren yrkade att Högsta Domstolen skulle ändra Hovrättens dom avseende brottsrubriceringen och döma gärningsmannen till grovt koppleri.¹¹⁰ Högsta domstolen ansåg att verksamheten pågått i relativt kort tid och att två kunder om dagen inte kunde anses som påtagligt hög. Vidare framkom det som att ”de utnyttjade kvinnorna frivilligt och utan påtryckning rest till Sverige i syfte att ägna sig åt prostitution”.¹¹¹ I domen gavs ingen exakt vägledning om var gränsen mellan normal koppleri och grovt koppleri skulle dras. Enligt polisen råder det fortfarande oklarhet om vad som räknas som ”större omfattning” vad gäller tidsperiod, antal kvinnor, hur mycket pengar som tjänats in och hur mycket våld som använts på kvinnorna. Påföljderna har dessutom blivit lägre trots att gärningsmannen utnyttjat flertalet kvinnor under en lång tid. Ett känt exempel är det s.k. Alby-fallet¹¹² från år 2005 då en rysk kvinnlig hallick påträffades med sin lägenhetsbordell. Under en femveckors period kunde polisen identifiera 510 sexköpare i åldrarna 14-70 år.¹¹³ En av kvinnorna utnyttjades av 17 män på en dag. Kvinnorna hade som hjälp små lappar fastsatta vid sängen med fraser som ”var tystare” och ”det gör ont” översatta från ryska till svenska för att kunna kommunicera med köparna bättre. Gärningsmannen dömdes för grovt koppleri till 3, 5 års fängelse. Maxstraffet är 8 år.

HD - domen har inneburit många konsekvenser för polisen. För att kunna påvisa att en verksamhet verkligen varit av stor omfattning måste polisen ha tydliga bevis. Spaningstiderna har alltså förlängts och polisen har tvingats titta på medan kvinnor har utnyttjats och traumatiserats. Ca 70 % av de prostituerade kvinnor som undersöks lider av posttraumatiskt stressyndrom.¹¹⁴ Att bli utnyttjad sexuellt är otroligt påfrestande och det är sorgligt att det krävs så mycket för att en domstol ska döma rättvist.

¹⁰⁹ RKP/KUT, rapport 2006:4, s 22

¹¹⁰ Mål nr. B 3863-04, s 2

¹¹¹ Ibid., s 6

¹¹² Mål nr. B 1666-05

¹¹³ RKP/KUT, rapport 2006:4, s 19

¹¹⁴ Ibid.

4.3 Straffansvaret för människohandel

4.3.1 Inledning

Den 14 mars år 2002 lämnade regeringen fram en proposition som i huvudsak handlade om att införa ett nytt brott i brottsbalkens fjärde kapitel ”Om brott mot frihet och frid” med benämningen människohandel för sexuella ändamål. Straffet föreslogs vara fängelse i lägst 2 år och högst 10; om brottet ansågs vara mindre grovt skulle det räcka med högst 4 års fängelse. Försök, stämpling samt förberedelse till sexuell människohandel, liksom underlåtenhet att avslöja detta brott, skulle kriminaliseras.¹¹⁵ Den nya Brottsbalken trädde i kraft den 1 juli 2002.

4.3.2 Proposition 2001/02:124

Den 4 juni 1998 tillsattes en kommitté efter beslut från regeringen. Syftet med kommittén var att göra en översyn av bestämmelserna över sexualbrott och främst utreda om det fanns ett behov av ett särskilt brott som tar sikte på handel med människor för sexuella ändamål. Sexualbrottskommittén lämnade så i mars år 2001 ett slutbetänkande; *Sexualbrotten: Ett ökat skydd för den sexuella integriteten och angränsande frågor* (SOU 2001:14). Detta slutbetänkande blev grunden för regeringens proposition på området som lämnades ganska så exakt ett år senare till riksdagen.¹¹⁶

Innan den sexuella människohandeln hamnade som ett särskilt brott i Brottsbalken fanns det ett antal paragrafer man kunde hänvisa till i de fallen då agenter, transportörer och andra som organiserade handelsverksamheten skulle bedömas. De bestämmelserna som ansågs aktuella var de som reglerade brotten mot frihet och frid i kapitel 4, såsom människorov (1 §),

¹¹⁵ Prop. 2001/02:124, s 1

¹¹⁶ Ibid., s 7

olaga frihetsberövande (2 §), försättande i nödläge (3 §), olaga tvång (4 §) samt olaga hot (5 §). Även brott som misshandel och grov misshandel kunde aktualiseras. De som gjorde sig skyldiga till att främja att andra personer hade sexuella förbindelser mot ersättning gjorde sig skyldiga till koppleri (6:8 BrB) eller grovt koppleri (6:9 BrB). Många gånger kan gärningsmannen även åtalas för våldtäkt eller sexuellt utnyttjande på något sätt (6 kap. BrB). För dessa bestämmelser krävdes dock att ”den åsyftade effekten, den sexuella exploateringen, faktiskt uppnåddes”.¹¹⁷

Enligt regeringen fanns det dock ett problem med detta. Många gånger är människohandel en kedja av brott, organiserad med fler eller färre länkar. Även om varje länk som ingår i det sammanfattande begreppet människohandel är straffbara, kan man ju fråga sig om de varje gång behandlas på ett fullt ut adekvat sätt i den svenska lagstiftningen. Det saknades helt enkelt en enskild bestämmelse som täckte alla led.¹¹⁸

Ett annat problem var att en del av de handlingar som begicks av agenter, organisatörer och transportörer inte alltid var straffbara. De ovannämnda bestämmelser som kunde bli aktuella är oftast beroende av någon annan omständighet för att bli straffbara. Många av dem kräver exempelvis att en viss effekt har inträtt, några av dem – som människorov och olaga frihetsberövande – kräver att det har skett någon form av frihetsberövande.¹¹⁹

Vidare, de gärningar som bör medföra ansvar för människohandel kan ibland endast bedömas som förbrott eller medhjälp till brott. Vissa gärningar, som t.ex. förbrott till förbrott eller förbrott till medhjälp, kan inte anses vara straffbara alls. Enligt regeringen räckte det alltså inte att bara kriminalisera alla människohandels led, även straffskalorna var otillräckliga i vissa fall.¹²⁰ Ett sådant särskilt straffansvar skulle synliggöra fenomenet handel med människor lite tydligare.¹²¹

Enligt regeringen skulle ett särskilt brott i lagen underlätta samarbetet med andra länder mot människohandeln. Vid tidpunkten då propositionen

¹¹⁷ Prop. 2001/02:124, s 16

¹¹⁸ Ibid., s 18

¹¹⁹ Ibid.

¹²⁰ Ibid., s 18 f

¹²¹ Ibid., s 19

utfördes hade majoriteten av Europas medlemsstater ”människohandel” reglerat i sina författningar, i alla fall i länder som Tyskland, Belgien, Holland, Österrike, Portugal, Italien, Luxemburg och Spanien. Även länder som Polen, Rumänien, Slovenien och Slovakien hade särskilda bestämmelser. Om alla länder i Europa har en gemensam definition på problemet blir det lättare för dem att samarbeta. Det blir lättare för internationella organ att föra statistik och få kunskap om fenomenet.¹²²

Ett typiskt människohandelsbrott går tillväga på följande sätt; genom att använda otillbörliga medel förmår handlaren offret att underkasta sig vissa åtgärder, som leder till att offret hamnar i en situation präglad av sexuellt utnyttjande och kan inte ta sig ur den. En ny bestämmelse bör alltså först och främst omfatta de fall då offret tvingas till att bli förd till ett annat land och utnyttjas sexuellt. Vidare, bör den även gälla de fall då offret blir vilselett, t.ex. vad gäller levnadsförhållanden och den personliga friheten. Slutligen måste bestämmelsen även omfatta de offer som är medvetna om att de ska prostituera sig men då offrets sårbarhet utnyttjas och låter henne tro att hon inte har annat val än att underkasta sig. Utgångspunkten för definitionen blev den som finns i FN: s tilläggsprotokoll mot människohandel samt EU: s rambeslut om åtgärder för att bekämpa människohandel.¹²³

I propositionen ges endast ett förslag till en straffbestämmelse som inriktar sig på gränsöverskridande handel. Regeringen menade att de vid ett senare tillfälle även skulle undersöka sådana fall som inte kräver gränsöverskridande och att det fram till dess inte var nödvändigt att vänta med regleringen av människohandel.¹²⁴

Bestämmelsen skulle i första hand ta sikte på de inledande åtgärderna, de som vidtas mot offret i ursprungslandet och i transitländerna. Dessa åtgärder är de som vidtas av rekryterare, transportörer, organisatörer och agenter för

¹²² Prop. 2001/02:124, s 19

¹²³ Ibid., s 22

¹²⁴ Ibid., s 23

att få offret att resa till det land där utnyttjandet ska äga rum. Ankomsten till destinationslandet är alltså fullbordanspunkten för människohandelsbrottet. Allt innan dess är försök till handel.¹²⁵

Att främja eller ekonomiskt utnyttja av en persons prostitution är redan reglerat som brottet koppleri. Människohandel är ett allvarigare brott då det inte endast handlar om att främja ett sexuellt utnyttjande utan att det även är ett angrepp på personens frihet och frid. Därför var det viktigt för regeringen att det ställdes ett krav på att något otillbörligt medel har använts. Med otillbörligt medel menade regeringen som tvång, vilseledande eller annat sorts missbruk.¹²⁶ Viktigt är att det finns ett tydligt orsakssamband mellan det otillbörliga medlet och vidtagandet av åtgärden. Har offret låtit sig transporteras utan förekomsten av något otillbörligt medel, kan gärningsmannen inte hållas ansvarig för människohandel.¹²⁷ Undantaget är om offret är ett barn under 18 år; i dessa fall finns det inget krav på tydligt tvång eller vilseledande för att handlingen ska bedömas som människohandel.¹²⁸

Syftet med åtgärden måste vara att offret ska utnyttjas sexuellt. Det krävs ett direkt uppsåt i förhållande till utnyttjandet för sexuella ändamål för gärningsmannans ansvar.¹²⁹ För att gärningsmannen ska kunna bli dömd till människohandel för sexuella ändamål behöver själva utnyttjandet inte ha ägt rum. Det händer ju att offret lyckas fly innan hon blir utnyttjad sexuellt. Det innebär dock inte att gärningen blir straffri.¹³⁰ Det räcker att gärningsmannen transporterat offret med målet att låta henne utnyttjas för att han ska bli skyldig till brottet.

När det gäller det sexuella planet så var frågan hur den skulle framställas i lagen. Hur kunde regeringen precisera vilka utnyttjanden för sexuella ändamål som skulle avses i bestämmelsen?

¹²⁵ Prop.2001/02:124, s 23

¹²⁶ Ibid., s 24

¹²⁷ Ibid., s 25

¹²⁸ Ibid., s 28

¹²⁹ Ibid., s 27

¹³⁰ Ibid., s 26

Handel som sker för att en person ska kunna föras till annat land och utnyttjas sexuellt är ett tungt brott. Utnyttjandet måste vara så pass allvarligt att det kan omfattas av straffbestämmelsen. De brott som befinner sig i kapitel 6 i Brottsbalken, brott såsom våldtäkt, sexuellt tvång och sexuellt utnyttjande, är exempelvis sådana brott som ska omfattas av bestämmelsen. Även det utnyttjandet som avses i koppleribrottet, dvs. att dra fördel av någon annans prostitution, måste vara tillräckligt för att uppfylla kravet på utnyttjande enligt den föreslagna bestämmelsen.¹³¹ Men regeringen nöjde sig inte här. I slutet på lagtexten står följande: ”*på annat sätt* utnyttjas för sexuella ändamål”. Syftet med detta rekvisit var att fånga upp inte bara sexualbrott eller utnyttjandet av någon i prostitution utan även andra sorters sexuella utnyttjandesituationer, såsom exempelvis att utnyttja en person vid framställning av pornografiska alster eller filmer.¹³²

Fullbordanspunkten ligger tidigt för människohandelsbrottet. Som nämndes tidigare behöver det sexuella utnyttjandet inte ha ägt rum för att gärningen ska anses vara fullbordad. Så fort offret anlant till destinationslandet fullbordas brottet, däremot är det inte sagt att gärningsmannen ska gå fri om han på något sätt blir stoppad på vägen. Försök, förberedelse och stämpling till människohandel, likaså underlåtenhet att avslöja det, är kriminaliserat.¹³³

Precis som regeringen föreslog hamnade brottet i kapitel 4 som paragraf 1a i Brottsbalken.¹³⁴ Det lägsta straffet blev fängelse i 2 år och det högsta fängelse i 10 år.¹³⁵ Vid mindre grova fall skulle straffskalan ligga på högst 4 år. För att avgöra om brottet ska anses vara grovt eller inte, beaktas risken för utnyttjande, omfattningen av utnyttjandet samt vad intrånget i offrets frihet har inneburit.¹³⁶

Lagen trädde i kraft den 1 juli 2002.¹³⁷

¹³¹ Prop. 2001/02:124, s 27

¹³² Ibid., s 28

¹³³ Ibid., s 32

¹³⁴ Ibid., s 30

¹³⁵ Ibid., s 29

¹³⁶ Ibid., s 30

¹³⁷ Ibid., s 31

4.4 Ett utvidgat straffansvar för människohandel

4.4.1 Inledning

Den 11 mars år 2004 lämnades en ny proposition in med förslag om att utvidga skyddet mot människohandel. I stället för att bara reglera sexuell människohandel skulle bestämmelsen utvidgas till att även gälla människohandel som inte är gränsöverskridande samt som syftar till andra former av utnyttjande än sexuellt utnyttjande, t.ex. tvångsarbete. I och med denna ändring skulle brottet benämnas människohandel och straffet skulle – precis som tidigare – ligga på en skala mellan 2 till 10 års fängelse (4 år om brottet var mindre grovt).¹³⁸

Samtidigt passade regeringen på att föreslå att Sverige skulle godkänna FN: s tilläggsprotokoll om förebyggande, bekämpande och bestraffande av människohandel samt EU: s rambeslut om bekämpande av människohandel och göra de ändringar i lagen som anses nödvändiga för att kunna tillträda protokollet och genomföra rambeslutet.¹³⁹

4.4.2 Proposition 2003/04:111

Den 1 juli 2002 fick Sverige en ny bestämmelse i Brottsbalkens fjärde kapitel; paragraf 1a. I den reglerades gränsöverskridande handel med människor vars syfte var att utnyttja människorna sexuellt.¹⁴⁰ I propositionen (2001/02:124) lovade regeringen dock att så snart som möjligt återkomma med förslag på en utvidgning som skulle anses nödvändig för att kunna genomföra de relevanta internationella instrumenten.¹⁴¹

Den 24 april 2002 godkände riksdagen EU: s rambeslut och antog det därefter den 19 juli 2002. FN: s konvention mot organiserad transnationell

¹³⁸ Prop. 2003/04:111, s 1

¹³⁹ Ibid.

¹⁴⁰ Ibid., s 42

¹⁴¹ Ibid., s 43

brottslighet och dess protokoll mot människohandel hade redan undertecknats av hela EU, inklusive Sverige, den 12 december år 2000. För att fullt ut kunna uppfylla FN-protokollet samt rambeslutet krävdes en kriminalisering av all sorts människohandel, inte endast handeln med sexuella ändamål och inte endast handeln som är gränsöverskridande.¹⁴²

Vilken form av människohandel det än gäller, är kännetecknet för brottet exploateringen av en människa. Den bestämmelsen som vi hade i brottsbalken fram till år 2004 krävde direkt uppsåt för att kunna döma handlingen. Gärningsmannens syfte med handeln skulle vara att låta offret utnyttjas sexuellt i destinationslandet. Om sedan utnyttjandet uteblev spelar ingen roll, så länge gärningsmannen hade det som direkt uppsåt. Regeringen anser att det är relevant att även i fortsättningen ha direkt uppsåt som krav, trots att brottet nu är utvidgat.¹⁴³

I och med förändringen ska brottet inte längre rubriceras som ”människohandel för sexuella ändamål” utan endast ”människohandel”. Detta betyder naturligtvis inte att den gamla bestämmelsens innebörd försvinner helt; straffansvaret ska även fortsättningsvis gälla sådana människohandelsförfaranden som begås i syfte att offren ska utsättas för de sexualbrott som finns i kapitel 6 Brb eller på annat sätt utnyttjas sexuellt.¹⁴⁴ Men för att leva upp till åtagandena enligt FN-protokollet och EU: s rambeslut måste människohandelsbrottet även innefatta andra sorters utnyttjande, såsom människohandel som syftar till att offren ska utnyttjas i tvångstillstånd, för avlägsnande av organ eller i annat nödläge.¹⁴⁵ Sammanfattningsvis kan sägas att avsikten är att kriminaliseringen ska omfatta sådan människohandel som syftar till att offren ska utnyttjas i tvångsarbete, tvångstjänstgöring, slaveri, trälldom, för avlägsnande av organ eller andra situationer där offret är utsatt för ett nödläge.¹⁴⁶ Alla dessa olika sorters utnyttjandesituationer ska tillsammans regleras i samma

¹⁴² Prop. 2003/04:111, s 43

¹⁴³ Ibid., s 44

¹⁴⁴ Ibid., s 44 f

¹⁴⁵ Ibid., s 46

¹⁴⁶ Ibid., s 47

bestämmelse, nämligen 4:1a Brb. Att samla alla former av människohandel på detta sätt kommer att ge ”rättsväsendets myndigheter ett mer effektivt verktyg i kampen mot människohandel”.¹⁴⁷ Det blir mycket lättare för rättstillämparen att kunna konstatera direkt uppsåt till något utnyttjande som är relevant för regelns tillämpning om vi har en enhetlig reglering under rubriceringen ”människohandel”.¹⁴⁸

Den gamla 4:1a-bestämelsen omfattar bara gränsöverskridande förfaranden. Det innebär att den träffar åtgärder både i ursprungs- transit – och destinationslandet. Straffansvar kan dock endast komma på tal om offret anländer till det land där hon ska utnyttjas. Bestämmelsen blir alltså inte gällande i de fall då Sverige är ett transitland och offret bara transporteras genom vårt land för att nå det land där hon ska utnyttjas. Bestämmelsen gäller heller inte om offret anländer till det land där det är tänkt att utnyttjas på annat sätt än som ett offer för människohandel.¹⁴⁹ Människohandel är vanligtvis gränsöverskridande men det förekommer fall av människohandel inom ett land. Det kan t.ex. handla om ett barn som kommer till Sverige utan någon legal vårdnadshavare. Barnet kom inte till Sverige som ett offer för människohandel men i landet finns det människor som utnyttjar barnets utsatta situation. Det är heller inte ovanligt med s.k. vidarehandel i samma land. Därför tyckte regeringen att det nu var viktigt att utvidga kriminaliseringen till att gälla både människohandelsförfaranden som är gränsöverskridande och inte.¹⁵⁰

I enlighet med FN-protokollet och EU:s rambeslut ska kriminaliseringen av människohandel ta sikte på fall där gärningsmannen i syfte att senare utnyttja offret, befattar sig med offret genom någon slags ”handelsåtgärd” för att försätta offret i en sådan situation där utnyttjandet kan ske, detta genom tvång, vilseledande, missbruk eller på annat sätt dra fördel av offrets

¹⁴⁷ Prop. 2003/04:111, s 47

¹⁴⁸ Ibid.

¹⁴⁹ Ibid., s 48

¹⁵⁰ Ibid., 48 f

sårbarhet.¹⁵¹ Vilka dessa ”handelsåtgärder” är kan man bl.a. hitta i både FN-protokollet och EU: s rambeslut som ger en ganska klar definition. Det handlar om en kedja av hanteringar där offret tar sig från ett land till ett annat. Åtgärderna är rekrytering, transport, inhysning och mottagande. Något mer som definitionen pekar ut är kontrollen; det krävs en kontroll över offret och när offret förflyttas från en punkt till en annan, förflyttas samtidigt kontrollen över henne.¹⁵² Även den svenska bestämmelsen måste ha ett krav på kontroll. Det är just denna kontroll som har gjort att människohandelsbrottet fått så högt straffvärde och har blivit kallat ”den moderna tidens slavhandel”.¹⁵³ Därför borde paragrafens andra stycke just fokusera på situationer då gärningsmannen lyckas genomföra handeln tack vare sin kontroll över offret.

Enligt regeringen borde kravet på kontroll dock inte ställas alltför högt. Det är tillräckligt att den är av faktisk art även om den kan vara av rättslig art också. Den ska alltså vara begränsad men samtidigt ska offret stå under ett sådant tryck som är av allvarlig betydelse för honom eller henne. Det krävs ett påtagligt underläge för offret och ett påtagligt inflytande från gärningsmannens sida. Eftersom det är svårt att precisera, anser regeringen att det bör finnas ett tolkningsutrymme och att det i varje enskilt fall får avgöras om kontrollrekvisitet är uppfyllt eller inte.¹⁵⁴ Genom att utvidga brottet till att gälla samtliga moment, dvs. rekryteringen, transporten, inhysandet och mottagandet, lyckas man slå två flugor i en smäll och samtidigt utvidga kriminaliseringen av handelåtgärder även i transitländerna. Inhysandet och mottagandet är nämligen två viktiga länkar i handelskedjan som kan förekomma även i transitländerna och som inte omfattas av den gamla bestämmelsen ”människohandel för sexuella ändamål”.¹⁵⁵

När den gamla bestämmelsen diskuterades fram i proposition 2001/02:124 redogjorde regeringen klart och tydligt att ett av kraven i bestämmelsen

¹⁵¹ Prop. 2003/04:111, s 49

¹⁵² Ibid., s 50

¹⁵³ Ibid.

¹⁵⁴ Ibid., s 51

¹⁵⁵ Ibid., s 53

skulle vara att gärningsmannen har använt sig av otillbörliga medel såsom tvång eller vilseledande för att kunna dömas för brottet. Detta tankesätt är fortfarande relevant.¹⁵⁶ Skillnaden är den att kravet på att människohandeln ska ha ett gränsöverskridande moment nu har ersatts med krav om ett moment där gärningsmannen lyckats få kontroll över offret. Konsekvensen blir att det inte längre finns ett krav på att handelsåtgärderna utförs med otillbörliga medel i de fall där människohandlaren redan har kontroll över offret och då hans åtgärd snarare handlar om att föra över eller ta emot kontrollen. Det vore orättvist att utöver kontrollen kräva otillbörliga medel, att ha total kontroll över offret måste anses redan det vara tillräckligt farligt och straffvärt. Vad gäller övriga handelsåtgärder som regleras i paragrafens första stycke är kravet på otillbörliga medel fortfarande kvar. Undantaget som säger att kravet på otillbörliga medel är onödigt om offret är under 18 år är också kvar.¹⁵⁷

Fram till år 2004 hade vi en bestämmelse i kapitel 4 paragraf 3 som reglerade straffansvar för dem som genom olaga tvång eller vilseledande föranledde att någon kom i krigs - eller arbetstjänst eller förmådde någon att bege sig och stanna på annan ort där personen befarades bli förföljd eller sexuellt utnyttjad eller på annat sätt hamna i nödläge. Bestämmelsen framstod som omodern och föråldrad och dessutom väldigt lik den nya 1a-paragrafen. Därför saknades det behov att behålla den.¹⁵⁸

Att samtycke inte är relevant framgår redan av paragrafens första stycke samt allmänna principer. Därför valde regeringen att inte införa någon bestämmelse om att offrets samtycke till att bli utnyttjat saknar betydelse i lagtexten.¹⁵⁹

Den nya lagen trädde i kraft den 1 juli 2004.¹⁶⁰

¹⁵⁶ Prop. 2003/04:111, s 57

¹⁵⁷ Ibid., 58

¹⁵⁸ Ibid., s 63

¹⁵⁹ Ibid., s 61

¹⁶⁰ Ibid., s 64

4.5 Genomförande av EG-direktivet om offer för människohandel

4.5.1 Inledning

Den 29 april 2004 offentliggjordes Europarådets direktiv 2004/81/EG som behandlar uppehållstillstånd till tredjelandsmedborgare som fallit offer för människohandel eller fått hjälp till olaglig invandring och nu samarbetar med de behöriga myndigheterna. Den 8 mars 2007 överlämnade regeringen en proposition med förslag om ändringar i utlänningslagen (2005:716) till följd av direktivet. I huvudsak innebär förändringarna en tydligare reglering av vilka kriterier som ska gälla för beviljande och återkallelse av tidsbegränsat uppehållstillstånd för dem utlänningar som medverkar vid förundersökning eller huvudförhandling av brottmål. Den kortaste giltighetstiden för sådant uppehållstillstånd ska vara 6 månader. I de fall då utlänningen vill ha extra tid att återhämta sig och bestämma om han/hon vill samarbeta med myndigheterna ska ett särskilt uppehållstillstånd på 30 dagar meddelas.¹⁶¹

4.5.2 Proposition 2006/07:53

Sedan den 1 oktober 2004 fram tills nu har en utlänning kunnat få ett tidsbegränsat uppehållstillstånd från förundersökningsledaren, ifall han/hon har varit nödvändig för förundersökning eller huvudförhandling i brottmål. Denna bestämmelse fanns i 5 kap. 15 § utlänningslagen.¹⁶² Kravet som finns i direktivet om att utlänningen ska ha visat vilja att samarbeta och att han/hon brutit all sorts kontakt med gärningsmännen fanns alltså inte i den gamla lagen.¹⁶³

¹⁶¹ Prop. 2006/07:53

¹⁶² Ibid., s 15

¹⁶³ Ibid., s 16

Den gamla bestämmelsen kan tillämpas både på utlänningar, tredjelandsmedborgare och underåriga. Tillståndsgivningen är inte begränsad till förundersökningar eller huvudförhandlingar som gäller ett visst brott och den är heller inte begränsad till en viss giltighetstid. Beslutet om att bevilja tillstånd kan endast överklagas av förundersökningsledaren, inte utlänningen. För att återkalla beslutet får man tillämpa de allmänna reglarna om återkallelse som fanns i utlänningslagen, det finns ingen speciell bestämmelse kopplad till just 5:15 – bestämmelsen. Att en förundersökningsledare har rätt att ansöka om uppehållstillstånd åt en utlänning som kan vara till hjälp i en förundersökning eller huvudförhandling hindrar inte att utlänningen kan söka uppehållstillstånd på egen hand på helt andra grunder.¹⁶⁴

I artikel 5 i direktivet hittar vi regeln som säger att tredjelandsmedborgaren ska få information om möjlighet till uppehållstillstånd från antingen en icke-statlig organisation eller en förening. För att uppfylla detta krav anser regeringen att Migrationsverket eller annan organisation eller myndighet som kommer i kontakt med utlänningen ska få ansvaret att ge information om tillståndet. Förundersökningsledaren ska däremot säkerställa att utlänningen kommer i kontakt med rätt myndighet eller organisation.¹⁶⁵

I inledningen till direktivet framgår det hur viktigt det är att de personer som får ett uppehållstillstånd måste uppfylla vissa villkor, detta för att rättigheten inte ska missbrukas. I artikel 8 kommer dessa villkor fram. Det viktigaste är att tredjelandsmedborgaren har visat en vilja att samarbeta och att han har brutit all sorts kontakt med gärningsmännen och deras verksamhet.¹⁶⁶ Om dessa krav fullföljs ska ett uppehållstillstånd utfärdas, så länge det inte stör den allmänna ordningen och skyddet av den inre säkerheten.¹⁶⁷ Den gamla lydelsen av 5:15 UtL har inga sådana kriterier. Viljan att samarbeta måste alltså införas i lagen och vare sig denna vilja finns där eller inte är inget som

¹⁶⁴ Prop. 2006/07:53, s 16

¹⁶⁵ Ibid., s 19

¹⁶⁶ Ibid., s 20 f

¹⁶⁷ Ibid., s 21

kan anges generellt utan något som får avgöras utifrån omständigheterna i det enskilda fallet. Med tanke på hur traumatiserade många offer är måste man förstå att de inte alltid är villiga att ställa upp och samarbeta direkt. I enlighet med direktivet ska man alltså införa ett särskilt uppehållstillstånd där bevispersonen får lite tid på sig att återhämta sig och bestämma sig om han/hon vill samarbeta eller inte.¹⁶⁸ Denna betänketid sträcker sig till 30 dagar.¹⁶⁹ I de fall då förundersökningsledaren efter en månad fortfarande inte är säker på om utlänningen vill samarbeta, kan ledaren ansöka om ett förlängt uppehållstillstånd tills han fått klarhet om situationen.¹⁷⁰

Vad gäller kravet på bruten kontakt är det återigen något som får bedömas i varje individuellt fall av förundersökningsledaren. Även i sådana fall kan det ibland krävas ett förlängt uppehållstillstånd för att förmå utlänningen att bryta kontakt med gärningsmannen.¹⁷¹

Förundersökningsledaren undersöker ifall kriterierna för ett uppehållstillstånd för betänketid är uppfyllda men det är Migrationsverket som gör en prövning.¹⁷² Enligt 14 kap. 4 § UtlL kan Migrationsverkets beslut om avslag på sådant uppehållstillstånd överklagas till migrationsdomstol. Den ende som har rätt att överklaga är förundersökningsledaren.¹⁷³

Enligt artikel 8 i direktivet har uppehållstillståndet en giltighetstid på minst 6 månader. Med tanke på att vår lag reglerar att ett tillstånd kan återkallas när som helst när villkoren inte längre uppfylls, kan en sådan här minimigräns anses onödig. Med då direktivets bestämmelse är tvingande måste nuvarande lag ändras.¹⁷⁴

I den gamla bestämmelsen finns ingen särskild reglering vad gäller rätt till förlängning, även om denna rätt finns där. Nu borde en uttrycklig regel införas. Det tidsbegränsade uppehållstillståndet ska kunna förlängas i den

¹⁶⁸ Prop. 2006/07:53, s 22

¹⁶⁹ Ibid., s 26

¹⁷⁰ Ibid., s 22

¹⁷¹ Ibid.

¹⁷² Ibid., s 23

¹⁷³ Ibid., s 43

¹⁷⁴ Ibid., s 24

omfattning som det straffrättsliga förfarandet kräver. Det ska inte anges någon kortaste giltighetstid när tillståndet förlängts.¹⁷⁵

I 2 kap. 1 § UtIL framgår det att en utlänning som reser in i landet måste ha ett pass. Ibland händer det dock att man påträffar en utlänning som antingen har ett falskt pass eller inte har något alls, eftersom gärningsmannen tagit det ifrån honom/henne. För att slippa fördröjning i handläggningen av en person som förundersökningsledaren finner viktig för en förundersökning eller huvudförhandling vill regeringen nu införa ett undantag i regeln som säger att kravet på pass försvinner om personen inte har någon möjlighet att skaffa ett sådant.¹⁷⁶

I direktivets artikel 11 anges det att de personer som har uppehållstillstånd ska få tillträde till arbetsmarknaden och utbildningar. Villkoren och förfarandet bestäms enligt nationell lagstiftning.¹⁷⁷

Enligt 2:7 – 8 UtIL krävs det ett arbetstillstånd för att kunna få arbeta i Sverige i alla fall utom då utlänningen har permanent uppehållstillstånd eller är medborgare någonstans i Norden. Undantag får föreskrivas. För personer med uppehållstillstånd enligt 5:15 UtIL är arbetstillståndet inte särskilt reglerat. Regeringen anser nu att ett sådant undantag måste föras in i lagen.¹⁷⁸

I artikel 14 i direktivet anges det att ett uppehållstillstånd kan återkallas så fort villkoren för utfärdande inte längre är uppfyllda, t.ex. om offret på egen hand tagit kontakt med gärningsmannen igen eller om han/hon inte längre vill samarbeta eller om målet helt enkelt läggs ner.¹⁷⁹ Även utlänningslagen har sina regler på området. Uppehållstillstånd får återkallas om utlänningen lämnar felaktig eller tigger om viktig information (7:1 UtIL). Återkallelse får ske om utlänningen bedrivit verksamhet utan arbetstillstånd eller om han/hon misstänks ha kommit till landet för att agera spion eller sabotör (7:3

¹⁷⁵ Prop. 2006/07:53, s 25

¹⁷⁶ Ibid., s 30

¹⁷⁷ Ibid., s 38 f

¹⁷⁸ Ibid., s 39

¹⁷⁹ Ibid., s 41 f

UtlL). En utlänning som tidigare blivit avvisad från en annan EU-stat därför att han/hon har ansetts vara ett allvarligt hot mot landets säkerhet eller om han begått något grovt brott i landet, ska det anses tillåtet att återkalla hans tillstånd (7:6 UtlL). De grunder för återkallelse som anges i direktivet men inte i utlänningslagen ville regeringen nu införa. Dock måste även de nya reglerna – såsom de gamla – vara fakultativa. Bara för att det råder en viss omständighet som regleras som villkor betyder det inte att återkallelse måste ske. Utlänningens personliga förhållanden måste beaktas och om det anses vara en fördel att han/hon stannar så finns det ingen anledning att korta ner vistelsen i Sverige.¹⁸⁰ I de fall då Migrationsverket vill återkalla ett tillstånd måste först förundersökningsledaren få yttra sig så att det sedan kan göras en sammanvägning om vems intresse som står högst.¹⁸¹

I den gamla lagen föreskrev 14:3 UtlL att Migrationsverkets beslut om återkallelse skulle kunna överklagas av utlänningen. Detta ville regeringen nu ändra genom att endast ge den rätten till förundersökningsledaren.¹⁸²

Enligt lagen om mottagande av asylsökande m.fl. är det Migrationsverket som har ansvar för de asylsökande. Begreppet asylsökande används i lagen både på utlänningar som söker uppehållstillstånd samt på skyddsbehövande i övrigt. En utlänning som befinner sig i Sverige med tidsbegränsat uppehållstillstånd ansökt av förundersökningsledare har all rätt att även söka tillstånd på annan grund. Åberopar utlänningen då asylskäl så omfattas han/hon plötsligt även av Migrationsverkets mottagandesystem enligt lagen om mottagande av asylsökande m.fl.¹⁸³ För att slippa problem tyckte regeringen att det bästa vore med ett undantag i lagen. Så länge det tidsbegränsade uppehållstillståndet gäller ska utlänningen inte kunna omfattas av lagen om mottagande av asylsökande m.fl. samtidigt.¹⁸⁴

Den nya Utlänningslagen trädde i kraft den 1 juli 2007.¹⁸⁵

¹⁸⁰ Prop. 2006/07:53, s 42

¹⁸¹ Ibid., s 43

¹⁸² Ibid., s 44

¹⁸³ Ibid., s 45

¹⁸⁴ Ibid., s 46

¹⁸⁵ Ibid., s 47

5 Avslutande kommentar

Kvinnor som faller offer för människohandeln befinner sig oftast redan i en utsatt situation där deras grundläggande mänskliga rättigheter kränks. Vart man än vänder sig i världen – vare sig man hamnar i ett I-land eller U-land – är jämställdheten i olag och kvinnorna i landet lever inte på samma villkor som männen. Att kvinnor som lever i utvecklingsländer där glappet mellan kvinnor och män är stort drabbas hårdare av fattigdom är inte särskilt förvånande. Det bildas en desperation som får kvinnorna och flickorna att ta varje chans de kan. Dyker det upp en person just då som erbjuder de ett jobb som prostituerad– eller som det oftast är, ett bra jobb som inte finns på riktigt – ja, nog hoppas flickorna på att detta kan vara deras sätt att tjäna pengar på, att överleva? Så de följer med. De reser långa sträckor, blir fråntagna sina pass och pengar och hamnar i ett okänt land där de varken känner till språket, lagen eller kulturen. Utan pengar och identitetshandlingar blir de beroende av gärningsmannen och hans verksamhet. Och innan de förstår det lever de som slavar och tvingas till saker de aldrig tackade ja till.

Jag såg filmen ”Lilja 4-ever” på bio när jag var 18 år gammal och mina vänner kunde inte få mig att sluta gråta förrän flera timmar efteråt. Jag blev så otroligt berörd av den och förstod inte hur jag kunnat missa att sådan orättvisa hände runt omkring mig, tom här i min hemstad Malmö. Det var många som påverkades av filmen, det var faktiskt den första ärliga film som gjorts på ämnet i Sverige och som uppmärksammade oss svenskar om problemet. Brottet sexuell människohandel blev inte reglerat som brott förrän år 2002, samma år som ”Lilja 4-ever” hade premiär runt om i landet. Vi har alltså endast kunnat diskutera och förfaras och försöka göra något åt situationen de senaste 5 åren. Även i andra delar av världen är människohandeln ett relativt nytt problem. FN:s konvention med tilläggsprotokollet mot människohandel öppnades för undertecknande först år 2000. Europarådet tog ännu längre tid på sig och antog sin konvention år 2005, en konvention som kommer träda i kraft först den 1 februari år 2008.

Samtidigt är det tröstande att veta att vi gör något åt det istället för att blunda. Att starta program med olika metoder av utvärdering och tekniskt samarbete är bra. Att upprätta en gemensam definition av människohandel som ska gälla för alla är bra. Att reglera på vilket sätt vi kan upptäcka handeln innan flickan korsat gränsen men även hur vi kan hjälpa de flickor som väl har hamnat i vårt land och nu vill få en plats tillbaka i samhället är bra. Dock måste vi vara mer stränga, mer försiktiga. Nu när vi har EU och det plötsligt är så mycket lättare att förflytta sig från land till land utan att ens behöva visa pass så blir det även mycket lättare för handlarna att transportera kvinnor utan att bli upptäckta.

I Sverige är vi garderade med bra lagar. Vi har inte bara lagstadgat människohandel för sexuella ändamål men även handel med ändamål som tvångsarbete och avlägsnande av organ. Och det gäller inte endast gränsöverskridande handel men även handel som sker inne i landet. Den 1 juli 2007 trädde dessutom vår nya Utlänningslag i kraft som gav uppehållstillstånd åt dem som fallit offer för handeln och nu kunde hjälpa myndigheterna att sätta fast handlarna. Men om man tittar på Rikskriminalpolisens lägesrapport från år 2005 verkar det fortfarande inte räcka. Vi verkar ha en kännedom om varifrån de flesta kvinnorna kommer, hur de rekryteras och hur verksamheten fungerar. Ändå kan vi inte stoppa det i tid. HD-domen som jag skrev om tidigare - mål nr. B 3863-04 – har också haft en viss betydelse. På grund av HD:s oklarhet vet vi inte var gränsen mellan normalt och grovt koppleri ska dras. Som jag skrev måste polisen slösa otroligt mycket tid på att spana och samla på sig tillräckligt mycket bevis för att kunna fälla verksamheten. Under tiden får kvinnorna lida. Om vi dessutom tittar på Alby-fallet där gärningsmannen endast dömdes till 3, 5 års fängelse trots att maxstraffet är 8 år, får vi anta att problemet här är likadant som för de flesta fallen i Sverige; vi är alltför försiktiga med att dela ut stränga påföljder. För att skrämma och visa exempel krävs det att vi följer de påföljder som vi satt. Jag anser att det dessutom visar brist på respekt för kvinnorna när man beslutar sig om att deras lidande och trauma de upplevt inte är mer värt än så.

Käll- och litteraturförteckning

Offentligt tryck - internationellt

Direktiv 2004/81/EG

Europarådets konvention mot trafficking av människor

FN: s konvention mot gränsöverskridande organiserad brottslighet

FN: s tilläggsprotokoll om förebyggande, bekämpande och bestraffande av handel med människor, särskilt kvinnor och barn

Rambeslut 2002/629/RIF

Offentligt tryck – Sverige

Prop. 2001/02:124

Prop. 2003/04:111

Prop. 2006/07:53

RKP/KUT, rapport 2004:2

RKP/KUT, rapport 2006:4

Internetkällor

<http://net11.amnesty.se/www/tema/kvinnor/Trafficking>

<http://www.unodc.org/unodc/en/treaties/CTOC/index.html>

<http://www.regeringen.se/content/1/c6/04/10/64/866374fa.pdf>

http://www.unodc.org/pdf/traffickinginpersons_report_2006ver2.pdf

http://www.sfn.se/faq_show.asp?faqid=3871&nodeid=108&iLev=1&iHasChild=0

http://www.manskligarattigheter.gov.se/extra/pod/?id=29&module_instance=3&action=pod_show&navid=7&subnavid=29&subnavinstance=3

<http://www.un.dk/Swedish/manniskohandel/4.htm>

<http://www.un.dk/Swedish/manniskohandel/5.htm>

<http://www.unodc.org/unodc/en/treaties/CTOC/background/adhoc-committee.html>

<http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/ChercheSig.asp?NT=197&CM=1&DF=1/4/2008&CL=ENG>

<http://www.notisum.se/rnp/sls/fakta/a0050716.htm>

http://www.amnesty.org/en/alfresco_asset/d8bf7c93-a319-11dc-8d74-6f45f39984e5/ior300122005en.html

<http://conventions.coe.int/Treaty/EN/Summaries/Html/197.htm>

..

Rättsfallsförteckning

Mål nr. B 3863-04

Mål nr. B 1666-05